

Revíziós tervek és kultusz a Horthy-korszakban

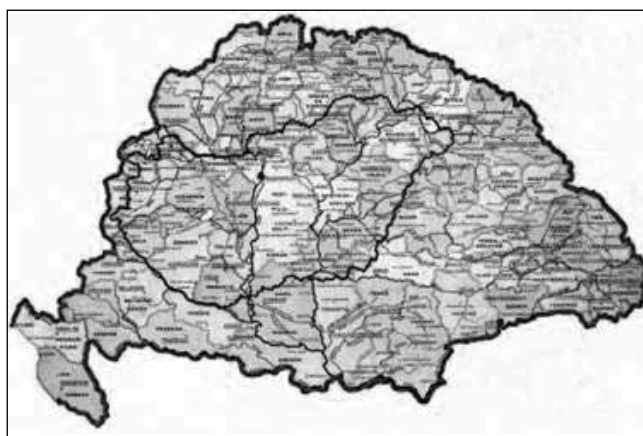
Bevezető gondolatok

Trianonban az első világháborút lezáró békerendszer a magyar vezetés számára már az első pillanatban is csak szinte kényszer hatására volt elfogadható, de ez a nemzetközi jog szemszögéből nézve cseppet sem számított. A világháború végi összeomlás olyan pillanatban érte a magyar társadalmat, amikor erre egyáltalán nem volt felkészülve. A területvesztések északon, keleten, és délen olyan mértékűek voltak, ami teljesen sokszerűen érte az országot. A politikum mintha nem vette volna komolyan a már évtizedek óta szervezkedő elszakadási törekvéseket, pedig Oroszhegyi József már a 19. században Bukarestből ír haza tudósítást, beszámolva a románok törekvéseiről. Persze az Erdélyben megjelenő Ioan Slavici szerkesztette Tribuna fejléce is nyom nélkül elsuhan, pedig lehetett volna belőle érzékelni a közeledő veszélyt, mert azt hirdette: „A Nap minden román számára Bukarestben kel fel.”¹

A magyarság nem vette komolyan az ilyen figyelmeztető jeleket, ezért is érte hidegzuhanyként, amikor a Párizs mellett megkötött béke az ország területének kétharmadát a szomszédos országoknak ítélte. Ezt a magyar gondolkodás csak egy kierőszakolt diktátumként volt hajlandó elfogadni, amit még ma is teljesen meg tudunk érteni. Az írás témája nem maga a trianoni békediktátum, ezért csak egy térkép segítségével kívánom illusztrálni a területi veszteségeket:

társadalom a születésekor is égbekiáltó igazságtalanságnak tartotta, aminek következtében az országot példátlanul nagy veszteségek érték.² Ezt csakis egyfajta átmenti állapotként tudták elfogni, ami nem tarthat túl hosszú ideig. A később kibontakozó revíziós tervek előfutárának tekinthető az 1920-ban próbált francia-magyar közeledés, vagy a lengyel—magyar—román együttműködés terve, vagy a csehszlovák államhoz való közeledés.³ Mindezekből végül semmi nem valósult meg, sőt, a Magyar Királyság területével gazdagodott szomszédos államok, Ausztria kivételével, egy szövetségi szerződést kötöttek, amely egyik fő célja Magyarország sakkban tartása és elszigetelése volt. Ez a történelemben kisantant néven vonult be, Románia, a Szerb-Horvát-Szlovén Királyság és Csehszlovákia részvételével. Motorja a cseh politikus, Beneš. Róla Márai a következő kifakadását jegyezte le:

„Én önöket, magyarokat, a pokolra fogom küldeni.”⁴

Az első világháború előtti és utáni országhatár⁵

Revíziós tervek a Horthy-korszakban

A revízió „születése” és oka

A Trianonban megkötött békét a magyar

¹ Aracs

² Romsics 148

³ Romsics 236-237

⁴ <http://www.felvidek.ma/felvidek/cikk/19216>

⁵ <http://hivivo.hu/pont.hu/42/trianon>

Nos tehát ezzel eljutunk ahhoz az alapálláshoz, hogy Magyarország az elszigetelődés kepcéjébe kerül, a szomszédos országokkal nem sikerül a barátság útjára lépni, s a társadalom próbálja feldolgozni az országvesztést, elhíttetni önmagával, hogy ez nem maradhat így, s várni a szebb jövőt. Nemzetközi szinten nehéz helyzetben van, hiszen az elcsatolt területekkel elveszíti gazdaságának jelentős részét. A társadalom nem is igazán érti, mi történt, próbálja feketén-fehéren értelmezni a kialakult szituációt. Tetézi a problémát, hogy az elszakított területekről jelentős magyar etnikumú lakos kényszerült a megmaradt Magyarországra menekülni, vagy áttelepülni. Ilyen táptalajon talán érthető is, hogy mind a társadalom, mind a politikum a trianoni béke teljes revízióját reméli, és jobbára zászlajára is tűzi. A kezdeti években a bethleni konszolidáció éveiben a külpolitika mégsem ettől hangos, hiszen Bethlen reálisan látja, hogy bármily területi kérdés csak a nagyhatalmak jóindulatával juthat sikerre. Erre a húszas évek első fele még igencsak korai. A teljes revízió híveinek egy része egyedül a Horvátországhoz és Ausztriához csatolt területeknek az elvesztését fogadja el.⁶ A teljes revíziót csak néhány ellenzéki politikai erő nem tűzte a zászlajára, főképp a szociáldemokrata irányultságúak. Ők a revíziót csakis etnikai alapon látták volna célravezetőnek. Ez a trianoni határok mellett jelentős számban magyarlakta területek visszacsatolását célozta. A messzi Székelyfölddel, amelyet szinte egy román nyelvhatárvár választ el, nem számolnak, számukra a széleskörű autonómiát tartják elérendő célnak.⁷ A hivatalos magyar vezetés közben rendezte viszonyát a szovjetekkel, amit az is indokolt, hogy a Szovjetunió nem ismerte el a világháborút lezáró békét, és támogatta Erdély függetlenné szervezését.⁸

A nemzetközi figyelem kezdete

Az első igazán sikeres kitörés az elszigeteltségből azonban 1927-ig váratott, amikor Olaszországgal sikerült barátsági szerződét kötni. Ekkora sikerül az országot stabilizálni, s Bethlen a korábbi óvatoskodó megfogalmazásai után nyíl-

tan előveszi a revíziót mint a külpolitika legfőbb célját:

„Mi nem tartományokat veszítettünk el. Bennünket földaraboltak. (...) Mi fajunk egyharmadáról örök időkre le nem mondhatunk. Ezt igazsággal elfogadni nem tudjuk. Ha valaki a mellényét rosszul gombolta be, öltözékét csak úgy hozhatja rendbe, ha kigombolja, és azután jól gombolja be. Ezekre a határookra egy végleges békét felépíteni nem lehet. Ezekre a határookra fel lehet építeni egy börtönt, amelyben mi vagyunk az őrzöttek, és a győzők az őrzők. (...) nekünk más határookra van szükségünk.”⁹

A Mussolinival történt szerződés aláírásának évében egy laptulajdonos, lord Rothermere látogatott Magyarországra. Ő korábban lelkes híve volt Csehszlovákia megszületésének. Magyarországi útján azonban olyan benyomások érték, hogy a magyar revízió egyik támogatójává lépett elő.¹⁰

Lord Rothermere ¹¹

Magyarországról hazatérve újságjában, a Daily Mail-ben jelentetett meg cikket „Magyarország helye a Nap alatt címmel”. Ezzel a cikkel indult a Magyarország helyzetére irányuló nemzetközi figyelemfelkeltés, amely Rothermere-kampány néven vonult be a történetírásba. Cikkében azt állítja, hogy Magyarország határainak módosítása nélkül Közép-Európában a béke fenntarthatatlan. Szorgalmazta a határon túli magyar több-

⁶ A revíziós gondolat 126

⁷ A revíziós gondolat 127

⁸ Romsics 237

⁹ Romsics 237

¹⁰ http://hu.wikipedia.org/wiki/Harold_Harmsworth,_Rothermere_vikomja

¹¹ http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/magazine/8548229.stm

ségű területek békés visszacsatolását. Cikkének következménye máig vitatott. Egyes értelmezések szerint jelentősége csupán abban van, hogy ő az első mérvadó külföldi véleményformáló, aki a magyar ügy mellé állt. Másutt cikkét egyenesen nemzetközi sajtóháború kirobbantásának tartják. Tény, innentől a magyar revíziós törekvések egy érdekes és jelentős figurájává lépett elő. Határrendezési tervet is kidolgozott, mely némi kiigazítás után az alábbiak szerint néz ki:

Rothermere határjavaslatai (a felső téves, ennek javítása pedig az alsó) ¹²

Fogadtatása Magyarországon feltétlenül pozitív. Mint megmentő hősre kezdtek tekinteni, de a társadalom többsége a lord által szorgalmazott etnikai revíziót nem tette magáévá. Továbbra is a teljes, azaz integrális revíziót tartotta elérendő célnek. A Herczeg Ferenc vezette Magyar Revíziós Liga, bár maga is az integrális revíziót szorgalmazta, a lordot is segítette információkkal, hogy a propaganda minél sikeresebb legyen. Nyíltan mégsem álltak a lord tervezete mellé, hiszen az az integrális revízióval való szakítás lett volna.¹³ A magyar kormány álláspontja és tevékenysége is ehhez volt hasonlatos, hiszen felismerte azt, hogy a lord ráirányítja a figyelmet a revízió kérdésére, de a cél az etnikai revíziónál több. Ez részben attól való félelem volt, hogy ha teljesen Rothermere mellé állnának, azt a külföld az integrális revízióról való lemondásként érté-

kelné. Rothermere javaslata alapján Magyarországhoz visszacsatolandó területekkel az 1910-es népszámlálás adatai szerint mintegy 2 millió magyar tért volna vissza: a Muraköz, Baranya, a Délvidék északi része, a Partium határ menti része és a Felvidék déli része.

A Revíziós Liga közben megjelentetett egy füzetet angol, francia, német és olasz nyelven, az elcsatolt területek magyar szempontból releváns népességi adataival, amelyből kiolvasható egy többfokozatú revíziós terv. Ebben a minimális terv Rothermere tervezete, amely 31 ezer km² területet 2,5 lakos gyarapodásával számol, a maximális terv ezen túlmenve 185 km²-es gyarapodással, és 5,7 millió lakossal számol.¹⁴ A Liga maximális tervezete, Rothermere tervéhez képest, további viszonylag csekély északi és déli területtel számol, viszont egy jelentős erdélyi területet is magában foglal a Székelyföld, a Szászföld és az azokat az országgal összekötő korridor. A közvélemény azonban nem engedett az integrális revízió gondolatából!

A magyar kormány nehéz és kényes választ elé állított, amelyet úgy próbált megoldani, hogy az etnikai revíziót haladéktalanul szerette volna elérni, a további elcsatolt területeken pedig a népszavazást tartotta kívánatosnak. Ez vált a kormány hivatalos álláspontjává.¹⁵

A világ hatalmi tényezői között is egyre erősödtek azok az országok, amelyek elégedetlenek voltak az első világháború utáni békével. A húszas évek végén ebben a vezető szerep az olaszoké, majd a harmincas években a németek veszik át. Ekkora már a francia újságírók egy része is magyarbaráttá vált. Aldo Dami egy francia anyanyelvű svájci újságíró odáig ment el, hogy ő maga is előállt egy területrendezési tervvel. Bár nem értett egyet a Liga tervezetével, maga is jelentős határ menti területeket javasolt visszajuttatni Magyarországnak, és népszavazásra bocsátotta volna Kárpátalja északi részének hovatartozását. Erdély magyar és német területeit pedig Románián belüli autonóm területté kívánta szervezni.¹⁶

¹⁴ A revíziós gondolat 133-134

¹⁵ A revíziós gondolat 140

¹⁶ A revíziós gondolat 141-142

¹² <http://www.blogkiado.hu/images/74-Z.htm>

¹³ A revíziós gondolat 135

... és magyar tervezések is napvilágot látnak

1928 őszén a kormányközeli Magyar Szemlében Ottlik László tollából jelenik meg egy írás a revízióról, amely mögött magát Bethlent vélik tudni. A tanulmány az *Új Hungária felé* címet kapja, melynek nyitó gondolata: „Nincsen jó magyar ember, aki kételkednék abban, hogy a szent István Birodalom területi egysége előbb-utóbb helyre fog állni.” Alaptézise hogy a béke óta eltelt idő bebizonyította Trianon tarthatatlanságát, s a birodalmat vissza kell állítani.¹⁷ Jellegében egy föderatív, területi nemzetiségi autonómiákkal rendelkező államot képzelt el.¹⁸ Elképzelését főképp jobbról támadták leginkább a felvázolt engedékeny nemzetiségi megoldások miatt, amiért hosszasan magyarázkodni kényszerült. Ennél még engedékenyebb képet vázolt fel Hevesy Pál madridi követ, aki az elcsatolt területeken valódi önkormányzatiságot sürgetett, majd népszavazást a hovatartozásról. Tervét leginkább csak megmosolyogták.¹⁹ Bethlen 1933-ban kezdett komolyabb aktivitásba, amikor Angliában arról tartott előadást, hogy az önrendelkezési elv érvényesítése esetén Szlovákia és Ruténföld automatikusan Magyarországhoz csatlakozna, míg a Délvidéken népszavazást kellene tartani. Horvátország esetében pedig konföderáció lenne a követendő. Erdélyt önálló föderatív államná szervezve képzelte el. Előadásai személyes sikereket hoztak, a mérvadó köröket mégsem sikerült az ügy mellé állítani. Jó realitásérzékére vall, hogy ezt látva, az alábbiakat fogalmazta meg:

*„Ha nem vagyunk képesek a revízió gondolatát beágyazni az európai értékek nagyobb komplexumába, akkor hiába beszélünk revízióról.”*²⁰

Ugyanez évben Mussolini tájékoztatást kért Gömbös Gyulától a magyar területi igények tárgyában. Gömbös Mengele Ferencet bízta meg egy részletes etnikai és gazdasági szempontokat figyelembe vevő terv kidolgozásával.²¹ Ez 1934-ben készült el és a fentiek mellett figyelembe vette a védelmi szempontokat és a nyersanyagforrásokat is. Az elcsatolt területek mintegy fe-

lére tartott igényt. A terv azon a logikán alapult, hogy Magyarország az engedményeket 1920-ban megtette, most a másik félen a sor. Ezzel az ország területe mintegy 195 ezer km²-re növekedett volna, 15,4 milliós népességgel. Ezzel a kisantant államaival egyenrangúvá emelkedett volna Magyarország. Megvalósulása esetén jelentősen csökkent volna az ország nyersanyagfüggősége, a kisebbségek számaránya viszont 37%-ra emelkedett volna. Mussolini szerint a terv: „józan, tárgyilagos, mérsékelt”.²² Gömbös hamarosan bekövetkező halála a tervezetet is levette a napirendről.

A Szálasi Ferenc vezette Hungarista Párt is kidolgozott egy sajátos revíziós tervet, amely a teljes Szent István-i birodalom helyreállítását jelöli meg célként, egy sajátos népközösségi alapon szerveződve. Sajátos fogalomkészlet is tartozott az elképzelt birodalomhoz, a Hungária Egyesült Földekhez. Alkotói a részföldek, mint: Magyarföld, Erdélyföld, Horvát-Szlavónföld, Nyugat-Gyepü, Tótföld és Ruténföld. A részföldek népcsoport-autonómiával rendelkeztek volna, elfogadva az államot irányító hungarista ideológiát.²³

Az angolszászok is „rajzolnak”

Közben, mivel az angol parlamentben már egy jelentős számú képviselő magyarbarátnak volt tekinthető, Angliában is születtek rendezési javaslatok. Ezek közül kettőt említsünk meg, a Foreign Office által rendelt terv, amit Ponsonby Moore Crosthwaite készített, és Carlyle Aylmer Macartney munkája. Mindkettőről elmondható hogy etnikai elveket vesz figyelembe, s a határmenti magyar többségű területek visszajuttatását tűzi célul.

A megvalósulás

Az I. Bécsi Döntés 1938-ban Magyarországnak visszaadta a Felvidék magyar többségű déli szegélyét. 1939-ben Csehszlovákia teljes szétesése után, német jóváhagyással magyar csapatok vonultak be Kárpátaljára. A területgyarapodás a II. Bécsi Döntéssel folytatódott, ahol Romániától tért vissza Észak-Erdély 1940-ben. Az utolsó gyarapodás Jugoszlávia szétesése után következett be 1941-ben, amikor a hon-

¹⁷ A revíziós gondolat 144

¹⁸ Romsics 239

¹⁹ A revíziós gondolat 147

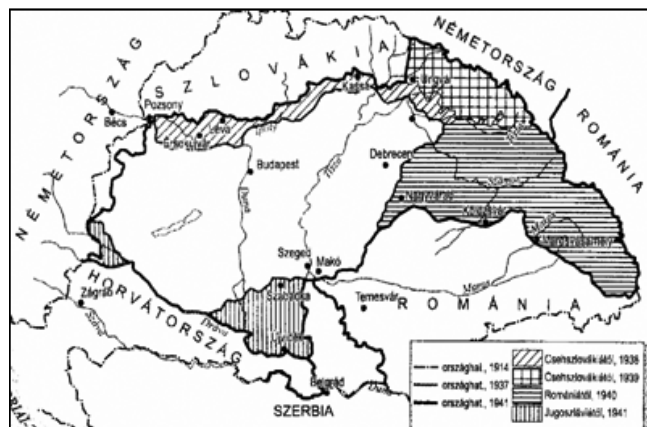
²⁰ A revíziós gondolat 148-149

²¹ A revíziós gondolat 150

²² A revíziós gondolat 152-154

²³ A revíziós gondolat 128

védség bevonult Bácskába, Baranyába, és a Muraközbe.²⁴ A megvalósult revízióval jelentős magyar többségű (Kárpátalját kivéve) területek tértek vissza. A valóság teljesen más határokat rajzolt, mint a korábbi két évtized íróasztalon végzett „térképrajzolatása”.

Magyarország területi gyarapodása
1938-41 között²⁵

Revíziós kultusz a Horthy-korszakban

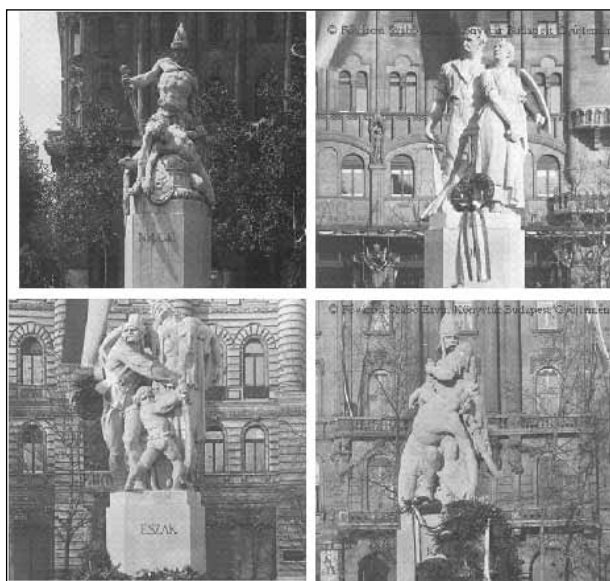
Trianon és következményei hatással voltak mind a társadalomra, mind az egyénekre, kivonni magát alóla nemigen tudta senki. Az általa kiváltott sokkra adott válaszok a revíziós törekvések, és az irredentizmus, melyek valamilyen formában érintették a magyar társadalom jelentős részét. Zeidler Miklós okfejtése szerint a revízió békés megoldást szorgalmaz, az irredenta, pedig nem riad vissza az erőszaktól sem.²⁶ A terület viszszereléssel kapcsolatosan kialakuló kultuszt azonban igencsak nehézkes lenne e csoportosítás szerint szétválasztani, bár figyelembe véve a tárgykörét, inkább tekinthetjük irredentának.

A társadalom fájdalma, amit Trianon okozott, megadta az alapot a közhangulat irredentizmusához. Ezt a kormány, a jobb, és szélsőjobb pártok egyaránt befolyásolták, és fenntartották. A közéletet a Trianon ellenes érzelmek uralták. Az irredentizmus szimbólumkészletében három típust lehet megkülönböztetni. Első a krisztusi szenvedéstörténettel való párhuzam. Ebben Magyarország hamis bírák és hitetlenek kezére jut, keresztrefeszítik, majd dicsőségesen fel fog

támadni. A második a szabadságharcra való párhuzamosítás, a harmadik a honfoglalás-honvédés romantikáját párhuzamosítja az irredentizmussal. Mindhárom a gonosz elleni harc, ahol a hős a csapásai alatt szenved, de nem bukik el, s a végén dicsőséggel kerekedik a gonosz fölé.²⁷ Mindezek az egyszerűsítések, ahol a gonosz és a hős harcol, megnehezítették a valódi problémával való szembenézést, s elhomályosították a valódi okokat. Zeidler szerint leghelyesebb az egészet a társadalom egy zavart lázas állapotaként felfogni, ahol a helytelen helyzetfelismerésre hegytelen válaszreakciók születtek. Az mindenképpen leszögezhető, az irredentizmus születésekor a magyarság a feltétlen revízióra fókuszált, miközben ehhez semmilyen eszközzel nem rendelkezett.

Közterek

Az irredentizmus már a húszas évek elején kezdte meghódítani a köztereket. Az első szoboregyüttest, mely az elszakított országrészeket szimbolizálta, a maroshévízi Urmánczy Nándor, és szervezetének a Védő Ligák Szövetségének felkarolásával állították fel a Szabadság téren 1921-ben.

A szabadság téri szoborcsoport²⁸

A szoborcsoport kétségkívül monumentális,

²⁴ Romsics 246-251

²⁵ <http://hunhinek.blog.hu/>

²⁶ A magyar irredenta kultusz 12

²⁷ A magyar irredenta kultusz 14-15

²⁸ http://budapest-anno.blog.hu/2011/06/04/a_trianon_szoborcsoport_a_szabadsag_teren_az_1920_as_evekben

bár művészi értékeit egyesek már saját korában is kritizálták. Felszentelését Zadravec István tábori püspök végezte, aki feleskette a tömeget ekképpen:

„A magyarok Istene, a szent zászló, a szabad ég, a magyar lélek a tanúnk, hogy addig nem nyugszunk, amíg Északkal, Déllel, Kelettel, Nyugattal nem egyesülünk.”²⁹

A rendezvényen mintegy tízezer polgár vett részt, ami remekül alátámasztja a társadalmi igényt. Felállítása után, egy ideig nem került sor a folytatásra, mivel Magyarország ratifikálta a békeszerződést, melynek értelmében fel kellett oszlatni az irredenta szervezeteket.

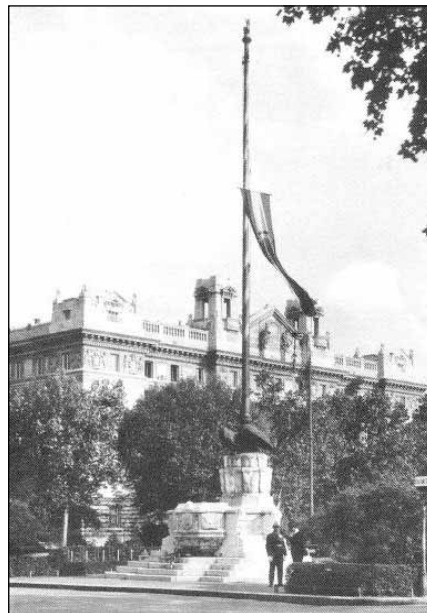
A kormány 1927-ig igyekezett féken tartani minden nagy látványos irredenta cselekményt. Ekkorra némileg enyhült Magyarország szorított helyzete, s kinyílt a kormány pénztárcája is. 1928-ban került sor az ereklyés országzászló felállítására. A felállítás napja is szimbolikus napra, augusztus 20-ra esett. Helyszíne a Szabadság tér. Avatásán Urmánczy mondott beszédet, majd a zászlót félárbocra vonták, mely már gyakorlat volt 1921 óta. Az ereklyetartóban a Trianon előtti Magyarország 72 vármegyéjéből, a Trianon utáni ország minden községéből, a muhi, a mohácsi és a szabadságharc csatateréről, Kossuth és Petőfi szülőházából, a galíciai, és doberdói hősi temetőkből származó földet helyeztek el. A talapzaton történelmi szimbólumok és három idézet kapott helyet. Helyet kapott még rajta egy turul, Rothermere és Mussolini idézete, valamint egy Horthyt szimbolizáló kéz. A zászlórúdba a vármegyék és községek szegeit verték.³⁰

A következő években újabb irredenta szobrok avatására került sor. A teljesség igénye nélkül: a Magyar Igazság kútja, a Polipölő, a Hargitakereszt, a Magyar Fájdalom, a Trianon, Rákosi Jenő szobra, később az Urmánczy emlékpád.³¹

A vidék településein is egyre szaporodtak az emlékhelyek, országzászlók, melyek felállításának egyik motorja Urmánczy volt.

Az emlékhelyek létesítése mellett a másik, hasonlóan szimbolikus jelentéstartalommal bíró eseménysor az utcák, terek, közterületek átnevezése. Az elszakított területeken lévő földraj-

zi elnevezésekre, mint településekre, folyókra, hegységekre való átnevezés vált gyakorlattá. A felsoroltak mellett azok a személyek, akik kivették valamiképp részüket a mozgalomból, vagy számítani lehetett szimpátiájukra, illetve jóindulatukra. Ilyenekre álljon itt néhány példa: Bánát, Beregszász, Töröcsvár, Horthy, Mussolini, Apponyi.... stb.³²

Ereklyés országzászló

Ünnepek, megemlékezések

A május utolsó vasárnapján tartott Hősök emléknapja, és a Szent István nap adta a lehetőséget, hogy a kultusz részt találjon benne. Az 1924-ben felavatott Hősök emlékművénél tartott beszédében Bethlen a következőket mondta:

„Mi megvizsgáltuk a lelkiismeretünket és amíg egy magyar él e földön, a meghozott ítéletre csak egy válaszunk lehet, az hogy azt igazságosnak „Nem, nem, soha” sem fogadhatjuk el.”³³

Az 1930, és 38-as éveket kivéve a Szent István ünnepet is áthatotta az irredenta hangulat. A békediktátum aláírásának évfordulóján rendszerek voltak a tiltakozó gyűlések, 1926-tól gyászfátyollal takarták le e napon a szabadság téri szobrokat. Vidéken az effajta rendezvényeket a Herczeg vezette Magyar Revíziós Liga szervezte.³⁴

²⁹ A magyar irredenta kultusz 18

³⁰ A magyar irredenta kultusz 20-21

³¹ A revíziós gondolat 168-9

³² A magyar irredenta kultusz 32

³³ A revíziós gondolat 171

³⁴ A revíziós gondolat 172

Nem mindennapi figyelemfelkeltés a magyar ügyre

Mindenképp az egyik legizgalmasabb a két óceánrepülő története, aki Justice for Hungary gépükkel repülték át az Atlanti-óceánt. Endrész György, és Magyar Sándor a Mátyásföldig üzemanyag fogytán sajnos nem ért (Bicskén voltak kénytelenek leszállni).³⁵

Ehhez hasonlatos, bár kevésbé ismert Sulkowsky Zoltán, és Bartha Gyula nyolcévi kalandozása oldalkocsis motorbiciklin. Úti állomásaikon rendszeresen szót ejtettek Magyarországról, és a revízióról. Albumukba még Hoover amerikai elnök is tett bejegyzést.³⁶

A kultusz „apostolai”

Az eszme vezetői, és eszmei szerzői körül is kialakult egy kultusz. Az első hely Rothermeret illette, de helye volt itt Horthynak, Telekinek, Urmánczynak, Rákosinak, Hercegnekné, és Apponyinak is.

Irodalom és kultúra

Az irredentizmus kitermelte a maga irodalmát is. Egyrészt alig volt olyan magyar író, vagy költő, aki legalább néhány írás erejéig ne írt volna az országvesztésről. Ilyenek Móricz, Kosztolányi, Tóth Árpád, Juhász Gyula, Karinthy, József Attila stb. Ők az irodalom első vonalába tartozva örökítették meg fájdalmukat. Mellettük voltak olyanok is, akik szinte egész életművet e témának szenteltek. Bár nem teljesen fedi ez a meghatározás Reményik Sándor életművét, kétségkívül őt kiáltották ki az irredenta irodalom fejedelmévé. Reményik Végvári néven kezdte az e tárgykörbe sorolható versek írását. Közülük az egyik legmegindítóbból álljon itt egy részlet:

*Egy gyűrűt készítettetek, feketét,
Acélból, - dísztelent, keményet,
És a dátumot belevésetem,
Hadd érezzem az ujjamon, hogy éget,
S jusson eszembe, hogy az életem
Egy kockára tettem föl mindenestől!
Június 4. 1920.:
Én megállok e sírkő-dátumon.*

³⁵ A magyar irredenta kultusz 45

³⁶ A magyar irredenta kultusz 44

*Én nem megyek egy lépést se tovább.*³⁷

A jobboldalisággal egyáltalán nem vádolható József Attila pedig ekképpen ír:

*Szép kincses Kolozsvár, Mátyás büszkesége,
Nem lehet, nem soha! Oláhország éke!
Nem teremhet Bánát a rácnak kenyeret!
Magyar szél fog fújni a Kárpátok felett!*³⁸

Mindenképp meg kell említeni Papp-Váry Elemérné: Magyar hitvallás versét, melynek első szakasza az irredentizmus legtöbbet felhasznált strófája. Magyar Hiszekegy címmel beépült az oktatásba, olyan szinten, hogy a tanítás kezdetének és végének záró imájává vált!

*Hiszek egy Istenben,
Hiszek egy Hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.
Ámen*³⁹

Sajátos szerepet játszottak a karikatúrák, melyek óvatosság nélkül, a legkifejezöbben szolgálták az irredentizmust. Ugyanígy a zene műfajából is bőven találhatunk szerzőket, akik komponáltak, illetve írtak egy-egy darabot, sőt még a gyermekirodalomba is jutott az irredentizmus-hoz sorolható művekből.

Egyéb területek

Az irredentizmus mindenütt megtalálta a maga „piacát”. Mindenféle dísz tárgyak, terítők, társasjátékok, kártyák születtek ebben az eszmeiségben. Újra divatba jött a magyaros öltözék. Mindent lehetett vásárolni, a „Nem, nem, soha” feliratú szódáspalacktól a képeslapig, a falvédőtől az óráig.

Szót kell még említeni a budapesti Árpád-házi Boldog Margit templom építéséről, mely a revizionizmus, és a kereszténység összefogásának látványos alkotása. Afféle fogadalmi revíziós templom.⁴⁰Serédi hercegprímás szentelte fel, az

³⁷ <http://nemnemsoha.gportal.hu/gindex.php?pg=6174088&nid=4553747>

³⁸ <http://nemnemsoha.gportal.hu/gindex.php?pg=6174088&nid=4544229>

³⁹ A magyar irredenta kultusz 52

⁴⁰ A magyar irredenta kultusz 54

ünnepélyen Herczeg is jelen volt, Rothermere pedig táviratban küldte el üzenetét:

„A hűséges magyarok ebbe a templomba fog-
nak zárandokolni, hogy hazájuknak felszabadu-
lásáért hálaadó imáikat a jóságos Istennek fel-
ajánlhassák”.

Árpád-házi Boldog Margit templom⁴¹

Epilógus

A témaválasztással szerettem volna bemutatni egy kicsit részletesebben azt a korszakot, amely valamiképpen mégiscsak megalapozta a későbbi kérész életű országgyarapodást. Érdekes korszak volt, amikor óriási dolgok is születtek: néhány év leforgása alatt sikerült talpra állítani a padlón fekvő megtépázott országot. Meggyőződésem, hogy ebben a revíziós gondolatnak is volt szerepe. Fontos hogy a társadalom számára volt egy kitűzött cél, amiért a többség szívesen dol-

gozott. Tény, hogy a korszaknak mulasztásai is voltak, de összességében mégis a húszas és a harmincas évek a gyarapodásról szóltak. A második világháborúba sodródásunk azután megmutatta, amit Teleki és Bethlen jól látott a saját korában: túl gyengék vagyunk már ahhoz, hogy a nagyhatalmak bármelyikével is szembe tudjunk menetelni, ezért a negyvenes évek inkább már csak az eseményekkel való sodródás volt.

Felhasznált szakirodalom:

Zeidler Miklós: *A revíziós gondolat, Budapest, 2001*

Zeidler Miklós: *A magyar irredenta kultusz a két világháború között, Budapest, 2002*

Romsics Ignác: *Magyarország története a XX. században, Budapest, 2001*

Balogh Gábor: *Mi mindent vissza? In: Nagymagyarország 2010/4*

Beke György: *Erdély lelke a tolerancia In: Aracs 2012/3*

<http://www.felvidek.ma/felvidek/cikk/19216>

Felhasznált képek és versek:

<http://hivivo.hupont.hu/42/trianon>

http://hu.wikipedia.org/wiki/Harold_Harmsworth,_Rothermere_vikomtja

http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/magazine/8548229.stm

<http://www.blogkiado.hu/images/74-Z.htm>

<http://hunhitek.blog.hu/>

http://budapest-anno.blog.hu/2011/06/04/a_trianon_szoborcsoport_a_szabadsag_teren_az_1920_as_evekben

http://szentkoronaradio.com/belfold/2008_11_22_elbontottak-az-ereklyes-orszagzaszlot-a-szabadsag-teren

<http://szentkoronaradio.com/trianon-2011>

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/33/Budapest_St_Margaret_Church_1.jpg

<http://nemnemsoha.gportal.hu/gindex.php?pg=6174088&nid=4553747>

<http://nemnemsoha.gportal.hu/gindex.php?pg=6174088&nid=4544229>

⁴¹ http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/33/Budapest_St_Margaret_Church_1.jpg